

Prof. dr hab. Dariusz Kaca prof. nadzw.
Pracownia Technik Drzeworytniczych
i Książki Artystycznej
Katedra Grafiki Artystycznej
Wydziału Grafiki i Malarstwa
ASP w Łodzi

**Recenzja pracy doktorskiej *Kamień jako symbol, obraz i zapis czasu.*
mgr Oliwii Hildebrandt**

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach Wydział Pedagogiczny i Artystyczny. Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003r. Tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. (Dz.U. nr. 65 poz. 595 ze zmianami Dz.U. z dnia 27.07.2005 r. nr 164 poz. 1365 art. 14 ust. 2 pkt. 21).

Recenzja dotyczy uchwały Rady Wydziału Pedagogiczny i Artystyczny z dnia 28 września 2016 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego w dyscyplinie sztuki piękne dla mgr Oliwii Hildebrandt.

Pani Oliwia Hildebrandt urodziła się 3 grudnia 1971 roku w Pińczowie. Od roku 1979 do chwili obecnej mieszka i pracuje w Kielcach. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Kielcach w 1990 roku z pełną świadomością kształtuje swoją drogę kształcenia rozwijając ją w kierunku pedagogicznym. Świadczy o tym ukończenie w 1991 roku Studium Nauczycielskiego w Jędrzejowie, a następnie podjęcie studiów magisterskich na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (obecnie Wyższa Szkoła Pedagogiczna) na kierunku wychowania plastycznego. Zakończenie tych studiów odbyło się obroną pracy magisterskiej złożonej z dwóch części: teoretycznej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Stanisława Sobolewskiego oraz pracy praktycznej z grafiki warsztatowej w Pracowni Linorytu Jerzego Jędrysiaka w 1996 roku.

Na tym swojej edukacji mgr Oliwia Hildebrandt nie zaprzestaje lecz ciągle ją poszerza i uzupełnia kończąc studia podyplomowe w 2000 roku na Uniwersytecie Jana

Kochanowskiego w Kielcach na kierunku zarządzanie oświatą, a w 2008 roku kończy kurs projektowania wnętrz w ART & DECOR w Warszawie, w międzyczasie podnosi swoją znajomość języka angielskiego i w 2002 roku uzyskuje Certificate In Advanced English. W 2015 po raz kolejny podejmuje studia na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, ale są to już studia III stopnia w dziedzinie sztuki piękne.

Wyczytałem z dokumentów, że Pani Oliwia Hildebrandt na stałe jest zatrudniona w Młodzieżowym Domu Kultury w Kielcach, gdzie pracuje od 1997 roku do chwili obecnej. W tejże instytucji przechodziła kolejne szczeble awansu zawodowego od nauczyciela plastyki począwszy do stanowiska zastępcy dyrektora, którą to funkcję sprawowała w latach 2004 - 2017. Pani Oliwia była również zatrudniona jako wykładowca kilku przedmiotów w Wyższej Szkole „Humanitas” w Sosnowcu. Była to umowa na zlecenie w roku akademickim 2016/2017. Od 1 października 2017 – do chwili obecnej pracuje, również na umowę-zlecenie, na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach jako wykładowca „Estetyki” na Wydziale Nauk o Zdrowiu oraz prowadzi „Projektowanie tkanin” w Instytucie Sztuk Pięknych, tejże Uczelni.

Angażując się w kształcenie dzieci i młodzieży Pani Oliwia Hildebrandt nie zaniedbuje również swojej działalności artystycznej, którą to prezentuje na różnego rodzaju wystawach indywidualnych oraz zbiorowych w Polsce i poza granicami. Wystawy indywidualne Pani Oliwii były głównie organizowane w środowisku kieleckim i takich wystaw było 8:

- w 1999 roku wystawa grafiki zatytułowana *LINORYT* w kieleckim Klubie Nauczyciela;
- w 2014 roku wystawa prezentująca całokształt działań twórczych, zatytułowana *Malarstwo-Rysunek-Grafika* i miała miejsce w Kościele Ewangelickim w Kielcach;
- w 2014 roku wystawa malarstwa zatytułowana *Relacje* w Galerii „Ślad” Młodzieżowego Domu Kultury;

- w 2016 roku wystawa malarstwa zatytułowana *Układy i odniesienia* w Galerii ZPAP Tycjan;
- w 2107 roku wystawa zatytułowana *Malarstwo. Czas. Przestrzeń. Kamień* i była to Galeria Sztuki Współczesnej kieleckiego Domu Środowisk Twórczych;
- w 2017 roku wystawa malarstwa zatytułowana *Ślady pamięci* w przestrzeni Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kielcach;
- w 2017 roku wystawa malarstwa *Transparencje - digital painting*. Ekspozycja miała miejsce w "Galerii w Przejściu" należącej do Federacji Stowarzyszeń Kulturotwórczych „Baza Zbożowa” w Kilecach;
- na przełomie lat 2017/18 wystawa malarstwa i *digital painting* zatytułowana *Czas Kamienia* w kieleckim BWA.

W 2012 autorka poprowadziła warsztaty z wycinanki żydowskiej wraz z prezentacją artystyczną oraz wzięła udział w powarsztatowej wystawie zbiorowej podczas Festiwalu Kultury Żydowskiej „Święto Ciulimu i Czulentu” w Domu Kultury w Lelowie. W dorobku artystycznym Pani Oliwii jest również jedna wystawa zagraniczna z 2016 roku, zatytułowana *Memory - recolection/Pamięć-wspomnienie* oraz monumentalna realizacja w przestrzeni publicznej pt. „*Thinking in the same way – kitchen inspiration*” w ramach projektu „Archetypy kobiety/Eva’s ways”. Wystawa oraz w/w realizacja w ramach Street Art Festival w Remscheid.

Prezentacje zbiorowe, w których uczestniczyła Pani Hildebrandt to liczba 27 wystaw krajowych, zagranicznych oraz o randze międzynarodowej w Polsce. Ich skrupulatny i szczegółowy spis znajduje się w załączonej dokumentacji więc nie zamieszczam go powtórnie.

Pani Oliwia Hilderbrandt jest w środowisku niezwykle cenionym pedagogiem i za działalność na polu dydaktycznym uzyskała wiele nagród. Aby podkreślić wagę jej działalności

należy je tutaj wszystkie wymienić: **Brązowy Krzyż Zasługi** przyznany w 2012 roku, **Medal Komisji Edukacji Narodowej** w 2011 roku, **Medal Brązowy Za Długoletnią Służbę** w 2010 roku, trzykrotnie przyznana **Nagroda Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty** w 2008, 2012 oraz w 2014 roku. Przyznana również trzykrotnie **Nagroda Prezydenta Miasta Kielce** w 2003, 2007 i 2015 roku. Wśród tych laurów jest jeszcze **Nagroda honorowa** przyznawana przez ministerstwo Edukacji Narodowej **dla najlepszego nauczyciela** prowadzącego w ogólnopolskich konkursach twórczości plastycznej dzieci i młodzieży przyznana czterokrotnie podczas czterech edycji Ogólnopolskiego Konkursu "Krajobraz Polski- Tradycje, Współczesność, Przyszłość" i było to w Częstochowie w 2010, 2013; Gorzowie Wielkopolskim w 2013 oraz w Radomiu w 2014.

Za swoją twórczość artystyczną autorka została uhonorowana dwukrotnie otrzymując w 1996 roku wyróżnienie w konkursie młodych twórców VOX HUMANA, Výtvarné Centrum Chagall w Ostrawie oraz Wyróżnienie specjalne Targów Kieleckich za zestaw prac malarskich na 39 Interdyscyplinarnym Konkursie Twórców *Przedwiośnie'39* BWA, Kielce 2016.

Dydaktyka i twórczość własna to jeszcze nie wszystko czym zajmuje się Oliwia Hildebrandt, po zamieszczonej liście publikacji widać, że autorka również werbalizuje swoje wypowiedzi posługując się słowem pisanim. Współpraca z Kieleckim Magazynem Kulturalnym „Projektor” zaowocowała jej tekstami o twórczości innych artystów. W okresie dwóch lat 2016/2017 Pani Hildebrandt opublikowała na łamach magazynu 16 tekstów odnoszących się do zaistniałych wystaw lub przedstawiających twórczość.

W „Projektorze” znalazły się również artykuły innych autorek o twórczości w/w i są to dwa teksty Izabeli Łazarczyk Kaczmarek; pierwszy, zatytułowany *Pejzażowa pasiastość kamieni (Grafika, malarstwo i rysunek Oliwii Hildebrandt w MDK Kielce)* Kielecki Magazyn

Kulturalny „PROJEKTOR”56(9)2014 i drugi, zatytułowany *Digital painting (Wystawa Transparencje-Baza Zbożowa)*, Kielecki Magazyn Kulturalny „PROJEKTOR” 4(25)2017. Jest jeszcze tekst Małgorzaty Bieleckiej, *Pogranicza grafiki i malarstwa (Prace Oliwii Hildebrandt w Galerii ZPAP „Tycjan”)*, Kielecki Magazyn Kulturalny „PROJEKTOR” 5(20)2016.

Dysertacja mgr Oliwii Hildebrandt zatytułowana *Kamień jako symbol, obraz i zapis czasu* to elaborat zawierający się na 25 stronach i składa się z wstępu, czterech rozdziałów i podsumowania. W rozdziale pierwszym został przedstawiony temat pracy doktorskiej wraz z opisem ilości prac oraz została opisana technika ich realizacji. Z tego rozdziału zaintrygowała mnie autorska wypowiedź dotycząca twórczości ... *Proces twórczy w moim rozumieniu to składowa postrzegania i odczuwania, chęci i woli poznania, zamysłu intelektualnego, refleksji i w efekcie krystalizacji własnych myśli, obrazów i emocji*. Wydaje mi się, że ta myśl trafnie oddaje sposób poważnego podejścia do działań twórczych.

Drugi rozdział nosi tytuł „Motywy wyboru problematyki”, w którym autorka na drodze swego rodzaju wiwisekcji popartej odpowiednią literaturą zgłębia oraz uzasadnia motywację w wyborze przedmiotu swoich dociekań i opracowania go w formie pracy doktorskiej. Jest to moim zdaniem najładniej napisany rozdział zarówno pod względem językowym jak i merytorycznym.

Rozdział trzeci stanowi przedstawienie i rozwinięcie podjętego problemu artystycznego i teoretycznego. Z tego rozdziału ujęła mnie szczerza konstatacja autorki ...*Uświadomiłam sobie, że za każdym razem dawałam się uwieść doskonałością formy jaką prezentują odrębne zbiory i każdy kamyk z osobna, biorąc pod uwagę ich walory czysto plastyczne. Miałam poczucie, że natura nie na próżno otwiera swoją księgę*. Takie wyznaczenie to zachwyt nad pięknem tkwiącym w naturze, ale również mówiące o poczuciu swego rodzaju misji czy może bardziej wyższej powinności.

W rozdziale czwartym Pani Oliwia opisała „Teorie i praktyki artystyczne będące obszarem odniesienia dla własnych rozważań”. W tym rozdziale niestety autorka dała się ponieść emocjom i posłużyła się złożoną budową paru zdań. Zbyt długie wypowiedzi często sprawiają kłopot czytającemu, ztraca się klarowność wypowiedzi oraz często pojawiają się redundancje. Jako przykład wybrałem takie zdanie *...Problemy artystyczne jakie podejmuję w swojej pracy doktorskiej dotyczące różnorodności znaczeń i symboli oraz form, kontrasty i przeciwieństwa, organizacja kompozycji i układów, dynamika, barwa, światło i struktura materii nie są odosobnione i obserwacja tych zagadnień u innych twórców pozwoliła mi poszerzyć własną praktykę artystyczną...* Na szczęście nie ma wiele takich zdań.

W podsumowaniu autorka stwierdza, że *..Istotą moich badań, na każdym poziomie problematyki był dogłębny proces analizy aspektów formalnych i treściowych, prowadzący poprzez ogląd, wyizolowanie i określenie poszczególnych zjawisk, cech, idei do ich świadomego intencjonalnego użycia. Celem nadrzędnym i jednocześnie wynikiem stała się synteza, uogólnienie, abstrahowanie. Przyświecało jej pragnienie dojścia do istoty obrazu i tym samym zrozumienie jego oddziaływania.* Po przeczytaniu całej dysertacji zgadzam się z tymi słowami Pani Hildebrandt i wierzę, że było to dla autorki poważne przedsięwzięcie realizowane z dużym zaangażowaniem w wybraną problematykę. Załączone w całej dysertacji cytaty pochodzące z obfitej bibliografii jeszcze bardziej utwierdzają mnie w tej wierze. Podczas wertowania dorobku artystyczno dydaktycznego starałem się zachować pewien obiektywizm z pewną dozą krytycyzmu, ale przyglądając się twórczości malarskiej poczułem się zaproszony w bliskie mi rejony.

Praca doktorska mgr Oliwii Hildebrandt zatytułowana ***Kamień jako symbol, obraz i zapis czasu*** obejmuje trzy cykle obrazów inspirowanych symboliką, metaforą, strukturą, a także wyglądem zewnętrznym kamienia.

Pierwszy cykl nosi tytuł „Kamienie”, zawiera 9 obrazów i powstał w 2018 roku. Wszystkie prace to kolaże na płycie MDF określone w kwadracie o boku 60 cm. Oprócz formatu wspólnym rozwiązaniem dla tych prac jest zastosowanie kompozycji otwartej w dosyć dynamicznych, kontrastowych zestawieniach. Charakterystyczne przedstawienie syntetycznych obłych, dosyć płasko malowanych kształtów autorka kontrastuje z różnego rodzaju środkami fakturalno – linearnymi (prace z tryptyku *FullColour 1* i *3*). Takie zestawienia dodatkowo jeszcze wzmocnione walorem i barwą dają dużą iluzję przestrzeni. Oglądane reprodukcje oryginałów (ubolewam, że jestem zmuszony wypowiadać się tylko na podstawie reprodukcji) dały mi w odbiorze skojarzenia z kosmosem, z czymś co wykracza poza naszą codzienność i wchodzi w sferę metapejzażu. Podczas osvajania i zgłębiania formy tych prac pojawiło się we mnie odczucie podróży, która mnie wiodła po trajektoriach wokół tajemniczych planetoid zagubionych gdzieś w odległych przestrzeniach Pasu Kuipera (zwłaszcza *FullColor 2* i *Black 1*). Autorski sposób kadrowania obrazów daje odczucie zawieszenia widza w otwartej czasoprzestrzeni, w otoczeniu milczących, bezwiednie dryfujących mas kamienno-lodowej materii. Takie, efektowne działanie wywołuje w odbiorze różnorodność wrażeń i nastrojów wpływając na emocje. Na marginesie chciałbym zaznaczyć, iż taka interpretacja prac przyszła mi do głowy gdyż podobne zjawiska i problemy zdominowały również i moją działalność artystyczną. Wielokrotnie zastanawiałem się dlaczego ciągle i z taką siłą magia kosmosu przyciąga ludzką wyobraźnię? Dlaczego Człowiek ciągle spogląda w niebo z lękiem, ale i też z nieuzasadnioną tęsknotą? Czy dzieje się tak dlatego, że w tym nieogarnionym majestacie intuicyjnie wyczuwamy i zmysłowo odbieramy okruchy piękna, poprzez których emanację możemy choć trochę przybliżyć się do ich źródła i w nim znaleźć odpowiedź na sens własnego życia? Czy może jest to próba wytłumaczenia tajemnicy pochodzenia człowieka? Czy Ziemia jest pierwotnym domem ludzkości? Dlaczego

ciągle jest żywe pragnienie powrotu na planetę zwaną *Rajem*, które zostało bezpowrotnie utracone...

Drugi cykl również nosi tytuł „Kamienie” to prace zdecydowanie większe o formacie prostokąta i wymiarach 100 x 120 cm. Ich podobrazem również stała się płyta MDF. Jest tych prac 6 i też wszystkie zostały namalowane w 2018 roku. Przedstawienia w tym cyklu nabierają większej swobody, bardziej widoczny staje się gest ręki oraz ślad narzędzia. Kształty są bardziej zgeometryzowane i drastycznie tną krawędzie otwierając poszczególne kompozycje utworów (*Obraz 1, Obraz 3, Obraz 5*). Jest w tym cyklu jeden utwór (*Obraz 4*), którego kompozycja sprawia wrażenie rytmicznej i zamkniętej, ale jest to pozorne wrażenie gdyż układ elementów rozwija się z centrum formatu i po kształcie spirali nabiera wyraźnej dynamiki w stronę widza, wprost rozsadzając ramy obrazu. Interesująca jest tutaj narracja cyklu zestawiająca przedstawienia w trzy dyptyki. Daje się w nich wyczuć odmienną czasowość wynikającą ze zróżnicowanej, wewnętrznej komplikacji poszczególnych prac. Najbardziej skonstrastowany pod względem formalnym jest ostatni dyptyk (*Obraz 5 i 6*) gdzie klamrą spinającą przedstawienia jest czerwień oraz oczywiście syntetyzowane kształty kamieni.

Biały Kamień/Czarny Kamień to trzeci cykl, który tworzą dwa obrazy o formatach 200 x 120 każdy. Ten cykl, a właściwie dyptyk jest silnie skonstrastowany pod względem walorowym i jest najbardziej monumentalnym ujęciem tematu. Zwłaszcza *Obraz 2* ukazuje materię zakotwiczoną w czasie, jej zamknięta, milcząca zawartość metaforycznie odsyła do wielu semantycznych znaczeń. Jego jasny, ale zgaszony koloryt sugeruje trwanie, a delikatne zabarwienie dolnej partii daje symboliczne odniesienia i powołuje dialog z błękitnymi akcentami ponad nią. *Obraz 1* jest w wewnętrznej strukturze bardziej zagęszczony, ale założone transparentne czernie i błękity sprawiają, że spod malatury wydobywa się

opalizującą poświata. Odwrócenie naturalnego porządku ciężarów optycznych dwóch pierwszoplanowych elementów daje odczucie pulsacji formy. Takie abstrakcyjne oddziaływanie można oczywiście również interpretować na innych płaszczyznach semantycznych.

Generalizując, obrazowanie w całej kolekcji, w zasadzie jest rozgrywane na bazie barwnie założonego tła, na którym występują płaszczyznowe i pół-płaszczyznowe, proste formy geometryczne, które są dopełniane różnymi fakturami, często dochodzi do głosu barwna lub walorowa linia. Świadomie zawężona przez autorkę gama barwna być może jest wynikiem jej doświadczeń z grafiką artystyczną, a zwłaszcza z linorytem. Miękkie przejścia tonalne, w tle, powodują, że wyraźnie zdefiniowane geometryczne kształty na pierwszym planie zestawiają się kontrastowo dając poczucie klarownej i przemyślanej wypowiedzi artystycznej. Forma określana w ten uniwersalny sposób powołuje treści daleko wybiegające poza naszą teraźniejszość i wkraczające w przestrzeń semantyczną o bardziej ogólnym charakterze.

Konkluzja

Malarstwo Oliwii Hildebrandt to nie jest przedstawianie świata realistycznego i nie odnosi się bezpośrednio do tego co pozornie na „wyciągnięcie ręki”. Jej forma obrazowania nie ogranicza się jedynie do odtwarzania świata realiów, ale wybiega poza powszechne granice widzialności. Mam nieodparte wrażenie, że ta twórczość przechodzi do sfery wizualności*. Myślę, że Pani Oliwia Hildebrandt intencjonalnie w swojej doktoranckiej pracy artystycznej nawiązuje do twórczości artystów, którzy oprócz formalnych eksperymentów poszukiwali czegoś więcej – duchowości ukrytej za tym co widzialne poszerzając naszą ikonosferę. Na tym, moim zdaniem polega znaczący wkład tej pracy w rozwój dyscypliny

artystycznej reprezentowanej przez kandydatkę, jak i do całej dziedziny sztuk plastycznych. Wypada również stwierdzić, że mgr Oliwia Hildebrandt wykazała w dokumentacji posiadanie umiejętności do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i dydaktycznej.

Stwierdzam że, przedstawiona do obrony przez Panią mgr Oliwię Hildebrandt praca doktorska na temat „Kamień jako symbol, obraz i zapis czasu” spełnia wymagania Art.13, Ustęp 1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2014 r. poz. 1198).

Oceniona i recenzowana przeze mnie praca doktorska stanowi oryginalne dokonanie artystyczne i świadczy o samodzielnie prowadzonej pracy twórczej. Teoretyczna wykładnia pracy artystycznej, jaką jest jej opis świadczy o wiedzy kandydatki w dyscyplinie sztuk pięknych.

Tym samym wnioskuję bez zastrzeżeń o nadanie mgr Oliwii Hildebrandt przez Radę Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach stopnia doktora sztuki w dziedzinie Sztuki Plastyczne, w dyscyplinie artystyczne Sztuki Piękne.

Nowa Wieś, 3 października 2018 roku

* wizualność tutaj rozumiem jako: *wymóg skierowany ku „niemożliwości”, ku czemuś, co byłoby Innym widzialności, jego synkopą, symptomem, traumatyczną prawdą... a przy tym nie byłoby niewidzialnością.* Georges Didi-Huberman *Przed obrazem.* Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2011.